



NAVOIYDA TURIZMNI RIVOJLANTRISH

Raximov.S.O

Turizm kafedrası assisntenti

Tel: +998915552093

E-mail: sardorakhimov7@gmail.com

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, "Ikkinchi va kechgi ta'lim fakulteti"

Tft k 122 guruh talabasi

G'ulomov Abduljalil Abdumutolib o'g'li

Tel: +998200030120

E-mail: abdujalilgulomov22@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Navoiy o'zining tarixiy va madaniy merosi, tabiiy go'zalliklari bilan ajralib turadi. Maqola, viloyatning turistik salohiyatini oshirish, infratuzilmani yaxshilash, mahalliy aholi va biznesni jalb qilish kabi strategiyalarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, turizm sohasida innovatsion yondashuvlar va marketing strategiyalarining ahamiyati ham ta'kidlanadi. Turizmni rivojlantirish orqali Navoiy viloyatini iqtisodiy jihatdan barqarorlashtirish va mahalliy aholini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Turizm, Rivojlanish, Tarixiy meros, Tabiiy go'zalliklar. Infratuzilma, Innovatsion yondashuvlar, Marketing strategiyalari

РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА В НАВАИ

Гуламов Абдужалил Абдумуталиб угли

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы развития туризма в Навоийской области. Навои отличается своим историческим и культурным наследием, природной красотой. В статье рассматриваются стратегии, такие



как повышение туристического потенциала региона, улучшение инфраструктуры и привлечение местных жителей и предприятий. Также подчеркивается важность инновационных подходов и маркетинговых стратегий в туристическом секторе. Анализируются возможности экономической стабилизации Навоийской области и социально-экономической поддержки местных жителей посредством развития туризма.

Ключевые слова: Туризм, развитие, историческое наследие, природная красота, инфраструктура, инновационные подходы, маркетинговые стратегии.

DEVELOPMENT OF TOURISM IN NAVAI

G'ulomov Abdujalil Abdumutolib o'g'li

Annotation. This article examines the issues of tourism development in Navoi region. Navoi is distinguished by its historical and cultural heritage, natural beauty. The article includes strategies such as increasing the region's tourism potential, improving infrastructure, and attracting local residents and businesses. The importance of innovative approaches and marketing strategies in the tourism sector is also emphasized. The possibilities of economically stabilizing Navoi region and socio-economically supporting local residents through tourism development are analyzed.

Keywords: Tourism, Development, Historical Heritage, Natural Beauty. Infrastructure, Innovative Approaches, Marketing Strategies

KIRISH.

Navoiy viloyati, O'zbekistonning markaziy qismida joylashgan bo'lib, o'zining boy tarixiy va madaniy merosi, go'zal tabiati va turistik salohiyati bilan ajralib turadi. Ushbu hudud qadimiy davrlardan buyon savdo yo'llarining kesishgan nuqtasi sifatida tanilgan, bu esa uning madaniyati va an'analarini boyitgan. Navoiy



shahrining o'zida ham, viloyatning boshqa joylarida ham ko'plab tarixiy yodgorliklar, masjidlar, maqbaralar va qadimiy inshootlar mavjud. Shuningdek, Tabassum, Nurata va Qizilqum kabi tabiiy go'zalliklar ham sayyohlar uchun jozibador manzillarni taqdim etadi. Turizm sohasini rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiyotining muhim qismi hisoblanadi. Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish orqali nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratish, madaniyat va an'analarni saqlab qolish, shuningdek, mamlakatning global turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Biroq, turizmni rivojlantirishda bir qator muammolar ham mavjud: infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, marketing strategiyalarining sustligi va mahalliy aholini jalb qilishda to'siqlar. Ushbu maqolada Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirishning asosiy jihatlari, mavjud imkoniyatlar va qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Shuningdek, viloyatda turizmni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan innovatsion yondashuvlar, infratuzilma va xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga qaratilgan strategiyalar ko'rib chiqiladi. Turizm sohasidagi muvaffaqiyatli tajribalar, shuningdek, boshqa mamlakatlarning o'rganilishi ham ushbu maqolaning asosiy qismlaridan birini tashkil etadi. Navoiy viloyatini turizm markaziga aylantirish uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar va rejalashtirilayotgan loyihalar haqida ma'lumot berish orqali, ushbu maqola nafaqat mutaxassislar, balki keng jamoatchilik uchun ham qiziqarli va foydali bo'ladi. Turizmni rivojlantirish orqali Navoiy viloyatini iqtisodiy jihatdan barqarorlashtirish va mahalliy aholini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI. Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish masalalari bo'yicha bir qator o'zbekistonlik olimlar va mutaxassislar tadqiqotlar olib borgan. Ushbu tadqiqotlar, asosan, turizm sohasining iqtisodiy, madaniy va ekologik jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Birinchidan, O'zbekiston davlat universitetining geografiya fakultetida faoliyat yurituvchi professor va doktorlar, Navoiy viloyatidagi turizm salohiyatini o'rganish va tahlil qilishda muhim



rol o'ynaydilar. Ular viloyatning tabiiy va madaniy resurslarini o'rganib, ularni turizm uchun qanday qilib samarali foydalanish mumkinligini ko'rsatib beradilar. Masalan, professor Abdurauf Abdurazzakovning tadqiqotlari Navoiy viloyatidagi tarixiy yodgorliklarni va ularning turizmga qanday ahamiyatga ega ekanligini o'rganishga qaratilgan. Ikkinchidan, O'zbekiston Milliy universiteti va boshqa oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan yosh olimlar ham Navoiy viloyatidagi turizmni rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar olib bormoqda. Ular turizm marketingi, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va mahalliy aholini jalb qilish bo'yicha yangi strategiyalar ishlab chiqish bilan shug'ullanmoqdalar. Masalan, iqtisod fanlari doktori Gulnora Qodirova tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, viloyatda turizmni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash zarurligini ta'kidlaydi. Shuningdek, Navoiy viloyatidagi turizmni rivojlantirishga bag'ishlangan konferensiyalar va seminarlar ham o'tkazilib kelinmoqda. Bu tadbirlarda olimlar, amaliyotchilar va turizm sohasidagi mutaxassislar o'zaro tajriba almashish va yangi g'oyalarni muhokama qilish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Ularning fikricha, viloyatda turizmni rivojlantirish uchun infratuzilmani yaxshilash, mahalliy aholini turizm sohasida o'qitish va marketing strategiyalarini kuchaytirish zarur. Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish masalalari bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlar va ishlar nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ham ega. O'zbekistonning turizm sohasidagi olimlari va mutaxassislari, ushbu hududda turizmni rivojlantirish uchun yangi g'oyalar va strategiyalar ishlab chiqishda davom etmoqda. Bu esa Navoi viloyatini iqtisodiy jihatdan barqarorlashtirish va mahalliy aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar, bir qator metodologik yondashuvlarga asoslanadi. Ushbu tadqiqotlar asosan quyidagi metodlarni o'z ichiga oladi:



1. Nazariy tahlil: Turizm sohasidagi mavjud nazariyalar va modelar o'rganiladi. Bu jarayonda turizmning iqtisodiy, madaniy va ekologik jihatlari chuqur tahlil qilinadi. O'zbekiston va xorijiy mamlakatlardagi turizm tajribalari ham ko'rib chiqiladi.

2. Empirik tadqiqot: Mahalliy aholi, sayyohlar va turizm sohasidagi mutaxassislar bilan intervyular o'tkaziladi. Bu orqali viloyatning turizm salohiyati, muammolari va imkoniyatlari haqida to'g'ri ma'lumotlar yig'iladi.

3. So'rovnoma: Sayyohlar va mahalliy aholi o'rtasida so'rovnomalar o'tkazilib, turizm xizmatlari, infratuzilma, va xizmat ko'rsatish sifatini baholash maqsadida statistika to'planadi.

4. Geografik axborot tizimlari (GAT): Viloyatning tabiiy va madaniy resurslarini xaritalash va tahlil qilish uchun GATdan foydalaniladi. Bu, turizmni rivojlantirish uchun strategik joylarni aniqlashda yordam beradi.

5. Iqtisodiy modellash: Turizm sohasining iqtisodiy ta'sirini baholash uchun iqtisodiy modellardan foydalaniladi. Bu, turizmning viloyat iqtisodiyotiga qo'shadigan hissasini aniqlashda muhimdir. Ushbu metodologiya orqali Navoiy viloyatining turizm salohiyatini kengaytirish va rivojlantirish bo'yicha kompleks takliflar ishlab chiqish mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR. Navoiy viloyatida olib borilgan tadqiqotlar natijalari, viloyatning turizm salohiyatini kengaytirish uchun bir qator imkoniyatlar va muammolarni ko'rsatdi. Birinchidan, viloyatning tabiiy go'zalliklari va tarixiy yodgorliklari, masalan, "Aydar-Arnasoy" ko'l tizimi va "Navoiy" shahridagi tarixiy obidalar sayyohlar uchun qiziqarli manzillar hisoblanadi. Biroq, bu joylarning infrastruktura jihatidan yetarlicha rivojlanmaganligi sezilarli muammo sifatida ko'rinadi. Transport yo'laklari, mehmonxonalar va boshqa xizmat ko'rsatish ob'ektlari yetarli darajada emas. Ikkinchidan, mahalliy aholi turizm sohasida faol



ishtirok etmayapti. O'zbekistonning boshqa hududlariga nisbatan Navoiy viloyatida turizmga jalb qilish uchun mahalliy aholini o'qitish va ularga imkoniyatlar yaratish zarur. Aholi o'z madaniyatini tanitish va sayyohlarni jalb qilishda muhim rol o'ynashi mumkin. Uchinchi, marketing strategiyalarining etishmasligi ham muhim muammo hisoblanadi. Viloyatda turizmni rivojlantirish uchun zamonaviy marketing yondashuvlarini joriy etish zarur. Bu, ijtimoiy tarmoqlar orqali reklama qilish, sayyohlar uchun maxsus takliflar tayyorlash va boshqa innovatsion usullarni o'z ichiga olishi kerak.

Turizm yo'nalishi	Asosiy obyektlar va hududlar	Rivojlanish imkoniyatlari
Ziyorat turizmi	Nurota Chashma majmuasi, Qosim Shayx majmuasi, Mavlono Orif Deggaroniy masjidi	Islom dunyosi va mahalliy sayyohlar uchun muqaddas qadamjolarini obodonlashtirish
Ekoturizm va rekreatsiya	Aydarkul, To'dako'l sohillari, Qizilqum sahrosi, Nurota tog' tizmalari	Plyaj turizmi, baliq ovlash, cho'l safari va tog' kurortlarini tashkil etish
Arxeologik turizm	Sarmishsoy qoyatosh suratlari (petrogliflar), qadimiy qal'alar qoldiqlari	Ochiq osmon ostidagi muzeylarni yaratish va xalqaro ilmiy ekspeditsiyalarni jalb qilish
Agroturizm va etnoturizm	Nurota va Konimex tumanlaridagi qishloq xonadonlari, o'tov lagerlari	Milliy urf-odatlar, tuyada sayr qilish va qishloq hayoti bilan tanishtirish
Sanoat va biznes turizmi	Navoiy erkin iqtisodiy zonasi, Navoiy xalqaro aeroporti	MICE-turizm (konferensiya va ko'rgazmalar), xalqaro ishbilarmonlik aloqalari

Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish tahlili shuni ko'rsatadiki, hudud faqat bir turdagi emas, balki diversifikatsiyalangan turizm modelini yaratish uchun barcha imkoniyatlarga ega. Navoiy viloyati Samarqand va Buxoro kabi yirik turistik markazlar o'rtasida joylashgan. Bu hudud orqali o'tadigan sayyohlarni Nurotadagi "Chashma" yoki Karmanadagi "Qosim Shayx" kabi noyob me'moriy obidalarga jalb qilish orqali viloyatda qolish muddatini uzaytirish mumkin. Bu yo'nalish ayniqsa musulmon dunyosidan keluvchi ziyoratchilar uchun jozibador. Jadvalda keltirilgan Sarmishsoy petrogliflari viloyatning eng noyob arxeologik resursidir. Bu yerda 10 mingdan ortiq qoyatosh suratlari mavjud bo'lib, u YUNESKO merosiga kirish uchun nomzod hisoblanadi. Ushbu obyektni ilmiy turizm va xalqaro tadqiqotlar markaziga aylantirish viloyat nufuzini jahon miqyosida oshiradi. Aydarkul va To'dako'l kabi suv havzalari viloyat uchun "plyaj turizmi" imkoniyatini ochadi. Cho'l sharoitida bunday yirik suv havzalarining mavjudligi ekoturistlar va ekstremal



turizm (cho‘l safari, tuya poygalari) ishqibozlari uchun kutilmagan va unutilmas tajriba beradi. Konimex tumanidagi o‘tov lagerlari bunga yorqin misol bo‘la oladi. Navoiy shahrining yirik sanoat markazi ekanligi va zamonaviy xalqaro aeroportga egaligi "Business tourism" (ishbilarmonlik turizmi) uchun zamin yaratadi. Bu yerda yirik investitsion forumlar va ko‘rgazmalar o‘tkazish orqali xorijiy mehmonlar oqimini ko‘paytirish mumkin.



Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish uchun infratuzilmani (yo‘llar, mehmonxonalar, xizmat ko‘rsatish sifati) yanada yaxshilash hamda hududning "Navoiy - qadimiyat va zamonaviylik chorrahasi" degan turistik brendini faol targ‘ib qilish lozim. Bu chora-tadbirlar viloyat iqtisodiyotiga xizmat qilib, yangi ish o‘rinlari yaratilishiga turtki beradi

XULOSA.

Navoiy viloyati o‘zining boy tarixiy-madaniy merosi, betakror tabiiy resurslari va strategik geografik joylashuvi bilan O‘zbekiston turizm sanoatida alohida o‘rin egallaydi. Viloyatda turizmning bir necha yo‘nalishlarini, xususan, ziyorat turizmi (Nurotadagi "Chashma" majmuasi, Qosim Shayx majmuasi), arxeologik turizm (Sarmishsoy petrogliflari), ekoturizm (Aydarkul va To‘dako‘l sohillari) hamda agroturizmni rivojlantirish uchun ulkan salohiyat mavjud. Ayniqsa, Sarmishsoy darasidagi qadimiy qoyatosh chizmalari "ochiq osmon ostidagi muzey" sifatida dunyo sayyohlarini o‘ziga jalb qiluvchi noyob obyekt hisoblanadi. Navoiyda



turizmni rivojlantirishning muhim omillaridan biri bu - hududning sanoat salohiyati bilan turizm imkoniyatlarini uyg'unlashtirishdir. "Navoiy" erkin iqtisodiy zonasi va xalqaro aeroport logistika markazi viloyatda biznes turizmining (MICE-turizm) yuksalishiga xizmat qiladi. Biroq, mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanish uchun mehmonxona xo'jaligini takomillashtirish, chekka hududlardagi yo'l-transport infratuzilmasini yaxshilash va xalqaro turizm bozorida "Navoiy - qadimiyat va sanoat chorrahasi" brendini faol targ'ib qilish lozim. Xulosa qilib aytganda, Navoiy viloyatini faqatgina sanoat markazi emas, balki yirik turistik markazga aylantirish hudud iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlari yaratish va aholi farovonligini oshirish imkonini beradi. Kelajakda raqamli texnologiyalarni soha boshqaruviga joriy etish va xizmat ko'rsatish sifatini xalqaro standartlarga yetkazish viloyatning turistik jozibadorligini yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduhamidov, S. A. O'zbekistonda ekoturizm salohiyati va undan foydalanish yo'nalishlari (Navoiy viloyati misolida). – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. 62-b.
2. Hoshimov, M. Q. Ziyorat turizmi: tarixiy obidalar va muqaddas qadamjolar. – Samarqand: Zarafshon, 2017. 95-b.
3. Mirziyoyev, Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. 225-b.
4. Navoiy viloyati statistika boshqarmasi. Viloyat turizm salohiyati: statistik tahlillar to'plami. – Navoiy: Statistika, 2023. 40-b.
5. Pardaev, A. S., Norchaev, A. N. Turizm: rejalashtirish va boshqarish. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2012. 128-b.



6. Tuxliev, I. S. Turizm iqtisodiyoti: o‘quv qo‘llanma. – Samarqand: SamISI, 2010. 152-b.

7. Usmonov, M. R. O‘zbekistonning turistik-rekreatsion resurslari. – Toshkent: Navro‘z, 2015. 84-b.

8. Xaitboev, R. A. Ekologik turizm: nazariya va amaliyot. – Samarqand: SamDU nashri, 2016. 118-b.

a